

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

Кафедра військово-профілактичної медицини
(назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Начальник кафедри

П-К М/с

А.КОЖОКАРУ

« 28 »

20 20 року

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВІЙСЬКОВА ГІГІЄНА

(назва навчальної дисципліни)

для лікарів за спеціалізацією «Загальна практика – сімейна медицина» (для
СВ,ПС, ВМС)

рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

вид дисципліни професійно-спеціальна підготовка вибору навчального закладу
(загальна підготовка (обов'язкова/вибіркова) / професійна підготовка (обов'язкова/вибіркова))

форма навчання _____ денна _____
(денна/заочна)

Київ – 2020/2021 навчальний рік

ЗМІСТ

1. Опис курсу.
2. Мета викладання дисципліни
3. Завдання вивчення дисципліни
4. Очікувані результати (компетентності)
5. Пререквізити
6. Тривалість курсу
7. Інформація про викладача
8. Методи викладання
9. Політика курсу
10. Форма контролю знань
11. Шкала оцінок
12. Змістовний план вивчення навчальної дисципліни (структура)
13. Питання до заліку.
14. Рекомендована література
15. Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни
16. Глосарій

1. Опис курсу та Веб-сайт його розміщення;

Навчальна дисципліна «Військова гігієна» належить до циклу дисциплін професійно-спеціальної підготовки вибору навчального закладу, викладається у другому півріччі 1-ого року навчання за освітньо-кваліфікаційний рівнем: магістр медицини; спеціальність: 222 «Медицина»; спеціалізація: загальна практика – сімейна медицина.

Військова гігієна як навчальна дисципліна базується на знаннях з гігієни та екології, основ медичного забезпечення військ, безпеки життєдіяльності і закладає основи теоретичних знань та практичних навичок з організаційних, загальних та окремих питань військової гігієни, санітарного нагляду і медичного контролю в обсязі необхідному для виконання функціональних обов'язків у мирний та у воєнний час.

Знання військової гігієни для лікарів необхідне для ефективного аналізу стану здоров'я особового складу Збройних Сил України (ЗСУ) та інших військових формувань у зв'язку з екологічним станом навколишнього середовища військових об'єктів, впливом факторів середовища життєдіяльності, умовами праці; аналізу важкості та напруженості трудової, професійної діяльності з метою визначення необхідності переведення військовослужбовців з певними порушеннями їхнього здоров'я на полегшені види роботи, призначення лікувально-профілактичного харчування, диспансерного обслуговування, санаторно-курортного лікування, реабілітації; проведення первинної профілактики захворювань і санітарно-просвітницької роботи, організації та контроль за проведенням профілактичних заходів поміж особового складу ЗСУ та інших військових формувань; вивчення, оцінки чи перевірки стану здоров'я призовників та військовослужбовців; оцінки умов проживання в організованих колективах особового складу ЗСУ та інших військових формувань.

Основними організаційними формами навчання є лекційні, практичні заняття та семінарські заняття. Лекції покликані підвищити інтерес слухачів до глибшого самостійного вивчення питань навчальної дисципліни. Практичні заняття закріплюють набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання та формують у слухачів навички, а семінарські заняття поглиблюють знання з цієї дисципліни.

Режим доступу до курсу на Навчальному порталі Української військово-медичної академії УВМА:

<https://mcdl.mil.gov.ua/course/view.php?id=375>

2. Мета викладання дисципліни

Головною **метою** викладання навчальної дисципліни “Військова гігієна” є: поглибити знання щодо теоретичних основ профілактичної медицини, зокрема військової гігієни, набуття практичних навичок з організації та проведення санітарно-гігієнічних заходів в мирний та воєнний час в об'ємі, необхідному для виконання службових обов'язків за призначенням, в тому

числі для запобігання, реагування на надзвичайні ситуації та ліквідації їх наслідків, а також в умовах проведення антитерористичної операції (АТО) / операції об'єднаних сил (ООС).

3. Завдання вивчення дисципліни

Завданнями навчальної дисципліни є:

- закладення теоретичних основ військової гігієни, як науки (термінологія, нормативно-методичне забезпечення застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України;
- впровадження форм та методів організації і проведення санітарного нагляду військових частин (з'єднань) у різних умовах їх навчально-бойової діяльності;
- розроблення профілактичних заходів з попередження негативного впливу на особовий склад у всіх видах та родах військ шкідливих чинників навколишнього середовища військових об'єктів – фізичних, хімічних, біологічних, а також психогенних і соціальних.

4. Очікувані результати (компетентності)

Загально-професійні компетентності:

розуміння суті і соціальної значимості своєї професії, бути готовим до постійного професійного зростання, отримання нових знань;

здатність до самостійного рішення професійних задач, аналізу та планування своєї професійної діяльності;

здатність науково організовувати свою працю, застосовувати комп'ютерну техніку в сфері професійної діяльності;

базові уявлення про основні поняття логістики.

Спеціалізовано-професійні компетентності:

Після вивчення дисципліни слухачі повинні знати:

зміст, об'єм та порядок проведення санітарно-гігієнічних заходів, які покладаються на медичну службу в мирний та воєнний час, з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС;

організацію і методику санітарного нагляду і медичного контролю за умовами військової праці, виконанням санітарно-гігієнічних норм і правил розміщення, харчування, водопостачання, лазнево-прального обслуговування особового складу, поховання полеглих в бою та померлих від ран та хвороб;

вимоги нормативних документів, що регламентують організацію та проведення санітарного нагляду в ЗС України і медичного контролю у військовій частині;

сили та засоби медичної служби, які призначені для організації та проведення санітарного нагляду і медичного контролю;

організацію та проведення санітарно-епідеміологічної розвідки місць розташування та дій військ, санітарної експертизи води та продуктів;

наукові принципи, інформаційне забезпечення гігієнічного аналізу захворюваності в військах;

наукові основи планування профілактичних та санітарно-гігієнічних заходів;

принципи організації санітарної охорони території;

облікову та звітну документацію з питань санітарно-гігієнічної діяльності.

Після вивчення дисципліни слухачі повинні вміти:

здійснювати санітарний нагляд (медичний контроль) за об'єктами військової праці, комунального господарства, торгівлі, громадського харчування;

проводити експрес-дослідження об'єктів навколишнього середовища;

приймати участь у проведенні попереджувального санітарного нагляду за загальновійськовим та спеціальним будівництвом;

складати плани профілактичних та санітарно-гігієнічних заходів;

взаємодіяти з різними службами, відомствами з питань проведення профілактичних та санітарно-гігієнічних заходів;

готувати звіти, довідки та інші документи з питань санітарно-гігієнічної діяльності;

оцінювати якість та ефективність роботи медичної служби військової частини з профілактичного напрямку в нових умовах;

проводити комплексну оцінку стану здоров'я військовослужбовців військової частини, з'єднання, гарнізону;

використовувати статистичні методи для аналізу стану здоров'я військовослужбовців, діяльності служб та установ медичної служби.

виявляти фактори ризику, які створюють умови виникнення та розповсюдження хвороб, розробляти заходи по їх профілактиці.

Результати навчання:

Кінцевою метою вивчення дисципліни є набуття слухачами практичних навичок по загальним, окремим та організаційним питанням військової гігієни в об'ємі, необхідному слухачам для виконання функціональних обов'язків у відповідності з призначенням у мирний та воєнний час з урахуванням досвіду АТО/ООС, на період надзвичайних ситуацій і катастроф.

Зазначені практичні навички формуються на кожному практичному і семінарському занятті під керівництвом викладача.

5. Пререквізити

Вміння працювати на ПЕОМ, здійснювати пошук інформації у глобальній мережі Інтернет, використовувати сучасні інформаційні технології.

«Військова гігієна» як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні слухачами УВМА таких дисциплін як: загальна тактика, організація медичного забезпечення військ, управління повсякденною діяльністю медичної служби й інтегрується з цими дисциплінами.

6. Тривалість курсу

Обсяг дисципліни: 2 кредита ECTS 60 годин.

Лекцій: 8 годин.

Групові заняття: 8 годин.

Практичних занять: 22 годин.

Форма контролю: модульний контроль, залік.

Теми що розглядаються:

Кредитний модуль 1.

Змістовний модуль 1. Загальні питання військової гігієни. Організація та проведення санітарно-гігієнічних заходів у військах.

Тема 1. Предмет, зміст і задачі військової гігієни. Методи досліджень у військовій гігієні. Основні принципи гігієнічного нормування.

Тема 2. Організація санітарно-гігієнічних заходів в мирний та воєнний час, з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС. Організаційно-правові основи санітарного нагляду в Збройних Силах України.

Тема 3. Гігієна водопостачання військ в мирний та воєнний час, а також з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС.

Тема 4. Гігієна харчування військ в мирний і воєнний час, з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС.

Тема 5. Задачі, етапи і організація санітарної експертизи харчових продуктів і води

Тема 6. Сучасні гігієнічні вимоги до планування та забудови військових містечок. Об'єм і зміст санітарного нагляду за розміщенням військовослужбовців в мирний та воєнний час, з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС.

Тема 7. Гігієнічна характеристика систем очищення військових містечок. Санітарний нагляд за очищенням військових містечок

Тема 8. Гігієна одягу, взуття і спорядження. Особиста гігієна військовослужбовців. Санітарний нагляд за лазнево-пральним обслуговуванням і дотриманням особистої гігієни

Тема 9. Гігієна лікувальних і санітарно-профілактичних установ

Тема 10. Гігієна військової праці

Тема 11. Проблеми воєнної гігієни в окремих видах збройних сил (Повітряні сили, Військово-морські сили).

Тема 12. Гігієнічний аналіз захворюваності

.

7. Інформація про викладача

Викладач	Хижняк Микола Іванович
Вчений ступінь	доктор медичних наук
Посада	професор кафедри
Наукові інтереси	Гігієна, соціальна медицина
Контактний телефон викладача	0674025094
E-mail викладача	-

8. Методи викладання

денна форма навчання:

- фронтальна форма навчання, коли усі слухачі під контролем викладача виконують одне і теж завдання одночасно;

- індивідуальна форма навчання, коли слухачі виконують завдання послідовно, один за одним.

При цьому, залежно від необхідності досягнення рівнів знання чи вміння викладач повинен використовувати наступні методи:

- пояснювально-ілюстраційний метод, при якому викладач доводить готову інформацію різними засобами, а слухачі її сприймають, усвідомлюють та фіксують у пам'яті. Цей метод є одним із найбільш економічних способів передачі знань, передбачає використання таких засобів інформації, як слово (усне і друковане), різні наочні посібники, плакати, відео- і кінофільми, комп'ютерний ілюстраційний матеріал і т. ін. Знання, які отримані в результаті реалізації цього методу не формують вміння, цей метод використовується для досягнення рівня “Знати”;

- репродуктивний метод, головною ознакою якого є доведення і повторення способу діяльності, згідно завдання викладача.

- проблемне викладання використовується викладачем при постановці проблеми перед тими, хто навчається і подальшого її вирішення, але при цьому викладач показує шляхи рішення, розкриває хід своєї думки. Цей метод повинен застосовуватись викладачем під час проведення практичних занять. Безпосереднім результатом проблемного викладання повинно бути засвоєння слухачем способу і логіки вирішення конкретної проблеми, але ще без вміння застосовувати їх самостійно. Цей метод навчає слухачів способу отримання знань. З його допомогою вони отримують навички творчого мислення.

- частково-пошуковий (евристичний) метод служить меті поступового наближення слухачів до самостійного вирішення проблем шляхом попереднього навчання виконання окремих елементів рішення. Використовується при виконанні практичних завдань щодо прогнозування соціально-педагогічних ситуацій у військовому колективі, коли спосіб пошуку оптимального рішення визначає викладач, але рішення знаходить сам слухач.

- винахідницький метод є необхідним для повноцінного засвоєння досвіду творчої діяльності. Викладач використовує його для забезпечення

творчого застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування риси творчої діяльності є умовою формування зацікавленості, потребу в такій формі діяльності. Формами застосування цього методу є: завдання на самопідготовку.

9. Політика курсу

Слухач повинен:

- вчасно приходити на заняття.
 - у випадку пропуску лекційних / практичних занять без поважної причини, слухач може бути не допущений до підсумкового контролю (заліку), або його підсумкова оцінка буде знижена;
 - добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю;
 - брати активну участь у практичних заняттях;
 - бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими слухачами, зокрема під час обговорення питань на лекційних, практичних та семінарських заняттях;
 - слухач може перескласти підсумкову контрольну роботу у випадку отримання оцінки «незадовільно»;
 - у випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, слухач отримає «0» балів.
 - неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес в УВМА.
- Якщо слухач має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, слухач має право звернутися до начальника кафедри чи керівництва факультету.

10. Види контролю знань та методи їх проведення

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних слухачами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Види контролю:

- поточний контроль базових знань;
- самоконтроль
- підсумковий (залік з кредитного модулю).

Методи оцінювання результатів навчання

1. Індивідуальне усне опитування.
2. Тестовий контроль.

3. Вирішення типових практичних завдань.

4. Письмовий теоретичний контроль.

5. Індивідуальний контроль практичних дій та отриманих результатів

Методи поточного контролю: усне опитування, письмовий експрес контроль, виступи при обговоренні питань на практичних заняттях;

Методи модульного контролю: письмовий експрес контроль, контрольне завдання;

Методи самоконтролю: питання самоконтролю;

Методи підсумкового контролю: залік.

Складовою частиною процесу навчання є система контролю та звітності слухачів за якістю засвоєння навчального матеріалу. Головна мета контролю полягає у забезпеченні наукового рівня придбаних слухачами знань, міцності сформованих у них вмінь та навичок.

Контроль успішності та якості підготовки слухачів включає:

- вхідний контроль;
- поточний контроль;
- самоконтроль;
- підсумковий контроль (залік).

Кількість контрольних заходів, форми їх проведення, періодичність доводяться до слухачів на початку вивчення дисципліни та навчального семестру.

Вхідний контроль – проводиться для визначення базового рівня знань слухачів на початку вивчення дисципліни.

Поточний контроль – проводиться науково-педагогічними (педагогічними) працівниками на всіх видах навчальних занять у формі усного опитування або письмового експрес-контролю (летючки) під час виступів слухачів при обговоренні питань на семінарських і практичних заняттях, у формі комп'ютерного тестування, а також індивідуальних завдань, передбачених робочою програмою модуля (навчальної дисципліни).

Основна мета поточного контролю – постійне отримання викладачем інформації про якість засвоєння слухачами матеріалу навчальної дисципліни, перевірка готовності слухачів до виконання наступних навчальних завдань, а також управління їх навчальною мотивацією.

Результати поточного контролю є основною інформацією під час проведення диференційованого заліку (модульного контролю) і враховуються науково-педагогічним (педагогічним) працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни. Результати поточного контролю фіксуються в журналі обліку навчальних занять за 4-бальною шкалою.

Самоконтроль призначений для самооцінки слухачами якості засвоєння навчального матеріалу з конкретного розділу (теми) навчальної дисципліни.

З цією метою в навчальних посібниках для кожної теми (розділу), а також у завданнях на самостійну підготовку передбачаються питання для самоконтролю.

Підсумковий контроль (диференційований залік) це контроль знань, вмінь, навичок слухачів після вивчення логічно завершеної частини (змістового модуля) програми навчальної дисципліни. Підсумковий контроль може проводитися у формі усного опитування, контрольної роботи, тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться у вигляді диференційованого заліку в термін, встановлений графіком навчального процесу (в ході останнього навчального заняття наприкінці вивчення блоку змістового модулю протягом 90 хвилин) та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль є обов'язковим. За результатами поточного контролю слухач не може бути звільненим від підсумкового контролю.

Слухач, який на підсумковому контролі отримав оцінку “незадовільно”, повинен скласти його повторно і отримати позитивну оцінку. Слухач не може повторно складати підсумковий контроль з метою підвищення оцінки.

У разі порушення слухачем встановленого порядку здійснення контрольного заходу (списування, підміна завдання, використання недозволених матеріалів чи засобів) викладач відстороняє цього слухача від виконання завдання, робить позначку в журналі обліку навчальних занять, оцінює його роботу в нуль балів (незадовільно).

Слухачам забороняється обмінюватись інформацією у будь-якій формі, або використовувати інші матеріали та засоби, крім дозволених.

Відмова слухача від відповіді на білет (тест) оцінюється як незадовільна відповідь.

Форма проведення заліку (усна, письмова, комбінована, тестування тощо), зміст і структура контрольних завдань та критерії оцінювання обговорюються на засіданні кафедри і затверджуються начальником кафедри не пізніше ніж за місяць до початку складання контрольного заходу.

Оцінювання результатів підсумкового контролю навчальних досягнень слухачів здійснюється за 100-бальною шкалою, за шкалою ЄКТС та національною шкалою.

11. Шкала оцінок

Розрахунок шкали рейтингової оцінки (в балах) кредитного модуля – рейтингова оцінка (в балах) за дисципліну складається з суми всіх отриманих балів, але не більше 100.

Рейтингова оцінка слухача з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Відповіді на заняттях;
2. Виконання практичних вправ та нормативів;

- 3. Відповідь на запитання;
- 4. Штрафні та заохочувальні бали.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:
Оцінювання на змістовому модулі (семінари).

Ваговий бал за одну відповідь дорівнює – вазі теми у дисципліні:

- повна та обґрунтована відповідь на запитання – максимально можлива кількість балів;
- повна відповідь на запитання – середня кількість балів;
- неповна відповідь на запитання – мінімальна кількість балів;
- відсутня відповідь на запитання – 0.

Робота на практичних заняттях.

Ваговий бал за одну відповідь дорівнює – вазі теми у дисципліні:

- повне та самостійне виконання практичного завдання – максимально можлива кількість балів;
- неповне, але самостійне виконання практичного завдання – середня кількість балів;
- виконання практичного завдання за допомогою викладача – мінімальна кількість балів;
- слухач не здатний виконати практичне завдання навіть за допомогою викладача – 0.

Залік.

Максимальна кількість балів за залік дорівнює: 40 балів:

- правильно та повністю виконані всі завдання контрольної роботи: 35-40 балів;
- частково виконані завдання контрольної роботи: 20-34 бали;
- завдання контрольної роботи виконані з помилками: 5-19 балів;
- завдання контрольної роботи не виконані: 0 балів.

Штрафні та заохочувальні бали.

Сума штрафних, так і заохочувальних балів не має перевищувати: 10 балів:

- активна участь в роботі на практичних та групових заняттях: + 1 бал;
- виконання завдань з удосконаленням методичних та дидактичних матеріалів з дисципліни: +1 - +3 бали;
- відсутність на практичному занятті без поважної причини: – 1 бал;
- відсутність на контрольній роботі без поважної причини: – 5 балів.

Розрахунок шкали рейтингової оцінки (у балах) кредитного модуля – рейтингова оцінка (у балах) за дисципліну складається з суми всіх отриманих балів, але не більше 100.

Для визначення оцінки за шкалою ЄКТС та національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) кредитного модуля переводиться згідно з таблицею. Переведення балів внутрішньої 100-бальної шкали в національну та шкалу ЄКТС здійснюється у наступному порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Значення R	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
75 – 81	C	
66 – 74	D	задовільно
60 – 65	E	
47 – 59	FX	незадовільно
1 – 46	F	

Отримані результати вносить до відомості обліку успішності.

**12. Структура та розподіл навчального часу з тем і видів навчальних занять з навчальної дисципліни
«Військова гігієна»**

№ з/п	Види навчальних занять, індивідуальні завдання та їх номери, контрольні заходи	Кількість годин	Із них		Самостійна робота	Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічне забезпечення
			Навчальні заняття	Самостійна робота			
1	2	3	4	5	6	7	8
Кредитний модуль 1.					Семестр 1		
Змістовний модуль 1. Загальні питання військової гігієни.							
Тема 1. Предмет, зміст і задачі військової гігієни. Методи досліджень у військовій гігієні. Основні принципи гігієнічного нормування							
1	Лекція	2	2		1. Предмет і зміст військової гігієни. Короткий історичний нарис її розвитку. 2. Задачі сучасної гігієни 3. Основні принципи гігієнічного нормування	Презентація лекції, Infocus	9-11, 29, 27
2	Семінарське заняття	2	2		1. Задачі медичної служби по санітарно-гігієнічному забезпеченню військ. 2. Місце санітарного нагляду в загальній системі забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя військ в мирний та воєнний час. 3.Основні напрямки діяльності медичної служби по здійсненню медичного контролю в Збройних Силах України.		1-8, 15, 27, 29, 38, 39
Тема 2. Організація санітарно-гігієнічних заходів в мирний та воєнний час з урахуванням досвіду проведення АТО. Організаційно-правові основи санітарного нагляду в Збройних Силах України.							
3	Практичне заняття	2	2		1. Загальні поняття про попереджувальний і поточний санітарний нагляд. 2. Організаційно-штатна структура і оснащення санітарно-епідеміологічних установ ЗС України мирного та воєнного часу.		9, 11, 15, 27, 29

					3. Об'єм і зміст роботи медичної служби частин, з'єднань щодо медичного контролю, а також СЕУ по здійсненню санітарного нагляду. 4. Положення Конституції України, основ законодавства про охорону здоров'я, інших регламентуючих документів по охороні здоров'я населення і природоохоронним заходам.		
4	Самостійна робота	2		2	1. Основні вимоги статутів ЗСУ, наказів, директив, постанов і керівництв МО та його заступників. 2. Права і обов'язки спеціалістів медичної служби військової ланки і СЕУ щодо здійснення медичного контролю та впровадження санітарного нагляду за життям та побутом військовослужбовців. 3. Система організації і здійснення санітарно-епідеміологічного нагляду в ЗС України		1-11, 15, 27-29, 43, 44, 46
Тема 3. Організація і проведення медичного контролю за водопостачанням особового складу в мирний та воєнний час, а також з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС.							
5	Лекція	2	2		1. Вода, її гігієнічне значення. 2. Кількісні норми водопостачання і їх фізіолого-гігієнічне обґрунтування. 3. Вимоги нормативних документів до якості води різних категорій використання. Основні положення законодавства України, які забезпечують правову основу санітарного нагляду в області гігієни водопостачання. 4. Зміст заходів по контролю за кількісним забезпеченням військово-вслужбовців водою, а також по профілактиці захворювань, які викликаються внаслідок вживання недоброякісної води.	Презентація лекції, Infocus	2, 9-11, 14, 16, 27, 29, 39
6	Семінарське заняття	2	2		1. Правила відбору, транспортування і зберігання проб води для лабораторного дослідження.		14, 16, 27, 29, 39, 44

					2. Санітарна характеристика різних джерел водопостачання. Участь спеціалістів медичної служби в виборі джерел водопостачання. 3. Розгляд проектної документації систем водопостачання військових містечок. 4. Особливості санітарного нагляду за польовим водопостачанням військ.		
7	Практичне заняття	2	2		1. Порядок, зміст і організація санітарного обстеження систем водопостачання. 2. Лабораторні методи визначення показників, які характеризують якість води при стаціонарному і польовому розміщенні військ і їх оцінка. 3. Організація і проведення санітарного нагляду за розгортанням та роботою пунктів польового водопостачання. 4. Вимоги нормативних документів до якості води. 5. Способи і методи поліпшення якості води.		14, 16, 27, 29, 39, 44
8	Самостійна робота	2		2	Засоби добування, обробки, транспортування та зберігання води в польових умовах, їх тактико-технічні характеристики		14, 16, 27, 29, 39, 44
Тема 4. Гігієна харчування військ в мирний і воєнний час, а також з урахуванням досвіду проведення АТО							
9	Лекція	2	2		1. Харчування як фактор збереження і зміцнення здоров'я військовослужбовців. 2. Принципи раціонального харчування. 3. Сучасне уявлення про біологічну роль білків, жирів, вуглеводів, вітамінів і мінеральних солей. 4. Основні теорії та закони харчування. 5. Особливості організації харчування, пов'язані з різними умовами життя та побуту військ	Презентація лекції, Infocus	12, 17-19, 27, 29
10	Практичне заняття	2	2		1. Види пайків, які прийняті на постачання в Збройних Силах України, їх гігієнічна характеристика.		9, 12, 27, 34, 36

					2. Основні санітарні правила для об'єктів продовольчої служби Збройних Сил України, а також об'єктів військової торгівлі. 3. Поточний санітарний нагляд за організацією харчування особового складу. 4. Аутосорсінг, основні керівні документи 5. Харчові отруєння. Заходи, які повинні проводитися у військовій частині при виникненні харчових отруєнь.		
11	Самостійна робота	2		2	1. Попереджувальний санітарний нагляд за об'єктами харчування. 2. Взаємодія з продовольчою та ветеринарною службами.		9, 12, 27, 34, 36
Тема 5. Задачі, етапи і організація санітарної експертизи харчових продуктів і води							
12	Практичне заняття	2	2		1. Місце санітарної експертизи в системі забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя військ. 2. Порядок проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи. Основні етапи експертизи: зовнішній огляд (на місці), органолептична оцінка, відбір проб для лабораторного аналізу, послідовність і хід досліджень, оформлення заключення.		27, 34-36
13	Самостійна робота				1. Сили і засоби санітарно-епідеміологічних установ для проведення санітарної експертизи		
Тема 6. Санітарний нагляд (медичний контроль) за розміщенням військовослужбовців в мирний та воєнний час, з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС							
14	Семінарське заняття	2	2		1. Основні положення санітарного та будівельного законодавства України, а також відомчих норм і правил по плануванню та будівництву військових містечок. 2. Гігієнічні вимоги, які висуваються до схем внутрішнього планування (зонування) військових містечок, а також до жилих та громадських будівель.		2, 9, 16, 27, 39,44

					3. Правові основи санітарного нагляду за розміщенням. 4. Схеми санітарного обстеження жилих та громадських будівель. 5. Гігієнічні вимоги до польового розміщення військ та фортифікаційних споруд.		
15	Практичне заняття	2	2		1. Гігієнічні вимоги, які висуваються до схем внутрішнього планування (зонування) військових містечок, а також до жилих та громадських будівель. 2. Правові основи санітарного нагляду за розміщенням.		2, 9, 16, 27, 39,44
16	Самостійна робота	2		2	Методи об'єктивного контролю, які використовуються при санітарному контролі за розміщенням військовослужбовців.		2, 9, 16, 27, 39,44
Тема 7. Гігієнічна характеристика систем очищення військових містечок. Санітарний нагляд за очищенням військових містечок							
17	Практичне заняття	2	2		1. Гігієнічне значення ґрунту, показники і методи оцінки забруднення ґрунту. 2. Принципи очищення населених місць. Системи та споруди для тимчасового зберігання, видалення, знешкодження та утилізації твердих та рідких відходів побутового та виробничого походження. 3. Каналізування, її санітарне та протиепідемічне значення. 4. Медичний контроль та санітарний нагляд за очищенням території військових містечок.		2, 9, 27, 35, 39
18	Самостійна робота	2		2	1. Значення санітарної охорони водойм, гігієнічне нормування умов скидання стічних вод у водойми. 2. Знешкодження та утилізація промислових і радіоактивних відходів. Гігієнічні вимоги до місць поховання померлих. Гігієнічна характеристика кремації.		2, 9, 27, 35, 39

Тема 8. Гігієна одягу, взуття і спорядження. Особиста гігієна військовослужбовців. Санітарний нагляд за лазнево-пральним обслуговуванням і дотриманням особистої гігієни							
19	Практичне заняття	2	2		1. Гігієнічні вимоги до одягу, взуття і спорядження військовослужбовців. 2. Вимоги статутів, наказів і настанов до збереження здоров'я, загартування і особистої гігієни військовослужбовців. 3. Організація і порядок лазнево-прального обслуговування особового складу військ		2, 27, 35, 44
20	Самостійна робота	2		2	1. Санітарний нагляд (медичний контроль) за лазнево-пральним обслуговуванням. 2. Особливості лазнево-прального обслуговування і санітарного нагляду за ним у військовий час, а також з урахуванням досвіду проведення АТО/ООС. 3. Санітарна просвіта з питань особистої і громадської гігієни		2, 27, 28, 31, 35
Тема 9. Гігієна лікувальних і санітарно-профілактичних установ							
21	Семінарське заняття	2	2		Гігієнічні вимоги до планування місцевості, забудови і устаткування лікувальних і санітарно-профілактичних установ (медичний пункт, окрема медична рота, лазарет, госпіталь, поліклініка, санітарно-епідеміологічна установа).		2, 9, 24-28, 32
22	Практичне заняття	2	2		Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим, порядок проведення санітарного нагляду (медичного контролю) в військово-медичних установах і підрозділах		2, 9, 15, 32, 39
23	Самостійна робота	2		2	Проблема внутрішньолікарняних інфекцій		2, 9, 24-28, 32

Тема 10. Гігієна військової праці							
24	Лекція	2	2		1. Предмет і задачі гігієни військової праці. 2. Поняття про мешкання комплексів озброєння і військово-технічних об'єктів. 3. Гігієнічні вимоги до організації і проведення робіт в умовах впливу професійних шкідливих чинників. 4. Медико-технічні вимоги до мешкання комплексів озброєння і військово-технічних об'єктів.	Презентація лекції, Infocus	29, 28, 45
25	Практичне заняття	2	2		1. Гігієна праці у танкових і механізованих військах і артилерії. 2. Гігієна праці у ракетних і радіотехнічних військах. 3. Гігієна праці на об'єктах з використанням джерел іонізуючого випромінювання. 4. Норми радіаційної безпеки.		20-23, 27, 28, 45
26	Самостійна робота	2		2	1. Санітарний нагляд (медичний контроль) за умовами праці військовослужбовців, які працюють у сфері впливу шкідливих чинників (майстерня, акумуляторна, друкарня тощо). 2. Основи санітарної (промислової) токсикології		2, 9, 20-23, 27, 28, 45
Тема 11. Проблеми воєнної гігієни в окремих видах збройних сил (Повітряні сили, Військово-морські сили)							
27	Практичне заняття	2	2		1. Місце авіаційної гігієни в авіаційній медицині. 2. Особливості гігієни харчування льотного складу 3. Особливості харчування та водопостачання ВМС. Вимоги керівних документів. 4. Особливості гігієни праці ВМС.		27, 28, 45, 46
28	Самостійна робота	2		2	1. Фізіолого-гігієнічна характеристика робочого місця льотчика 2. Засоби життєзабезпечення, їх фізіологічна характеристика		27, 28, 45, 46

Тема 12. Гігієнічний аналіз захворюваності							
29	Практичне заняття	2	2		1. Донозологічна діагностика. Поняття про фактори ризику. 2. Абсолютний і відносний ризик. 3. Факторний аналіз причин і умов виникнення захворюваності інфекційної і неінфекційної природи. 4. Поняття про індекс здоров'я та його визначення. 5. Методика гігієнічного аналізу стану здоров'я військовослужбовців.		29, 33, 44

13. Питання до заліку

1. Предмет і зміст військової гігієни. Задачі та методи сучасної гігієни.
2. Основні принципи гігієнічного нормування медичного контролю в Збройних Силах України. Організаційно-правові основи санітарного нагляду в Збройних Силах України.
3. Загальні поняття про попереджувальний і поточний санітарний нагляд.
4. Організаційно-штатна структура і оснащення санітарно-епідеміологічних установ ЗС України мирного та воєнного часу.
5. Положення регламентуючих документів по охороні здоров'я населення і природоохоронним заходам.
6. Об'єм і зміст роботи, права і обов'язки фахівців медичної служби військової ланки по здійсненню медичного контролю та спеціалістів військової ланки по здійсненню медичного контролю та спеціалістів і санітарно-епідеміологічних установ по здійсненню санітарного нагляду за життям та побутом військовослужбовців.
7. Система організації і здійснення санітарно-епідеміологічного нагляду в ЗС України.
8. Кількісні норми водопостачання і їх фізіолого-гігієнічне обґрунтування. Категорії використання води: для централізованого і децентралізованого господарсько-питного водопостачання.
9. Вимоги нормативних документів до якості води різних категорій використання. Правила відбору, транспортування і зберігання проб води для лабораторного дослідження.
10. Перелік показників, які характеризують якість води при стаціонарному і польовому розміщенні військ і їх оцінка.
11. Правова основа санітарного нагляду в області гігієни водопостачання.
12. Порядок, зміст і організація санітарного обстеження систем водопостачання.
13. Організація і проведення санітарного нагляду за розгортанням та роботою пунктів польового водопостачання. Вимоги нормативних документів до якості води.
14. Способи і методи поліпшення якості води.
15. Засоби добування, обробки, транспортування та зберігання води.
16. Санітарна характеристика різних джерел водопостачання.
17. Особливості санітарного нагляду за польовим водопостачанням військ.
18. Гігієна харчування як наука. Теорії та концепції харчування. Поняття про якісну та кількісну адекватність харчування. Принципи раціонального харчування. Сучасне уявлення про біологічну роль білків, жирів, вуглеводів, вітамінів і мінеральних солей.
19. Види пайків, які прийняті на постачання в Збройних Силах України, їх гігієнічна характеристика.

20. Основні санітарні правила для об'єктів продовольчої служби Збройних Сил України.

21. Поточний санітарний нагляд за організацією харчування особового складу.

22. Санітарна експертиза харчових продуктів та води, її особливості в мирний та воєнний час. Послідовність етапів проведення експертизи. Правові підстави для проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи. Етапи державної санітарно-епідеміологічної експертизи.

23. Методи об'єктивного контролю, які використовуються при санітарному контролі за розміщенням військовослужбовців.

24. Гігієнічні вимоги до польового розміщення військ та фортифікаційних споруд.

25. Правові основи санітарного нагляду за розміщенням.

26. Гігієнічне значення ґрунту, показники і методи оцінки забруднення ґрунту.

27. Каналізація, її санітарне та протиепідемічне значення.

28. Значення санітарної охорони водойм, гігієнічне нормування умов скидання стічних вод у водойми.

29. Система попереджувального та поточного санітарного нагляду за очищенням території військових містечок.

30. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим, порядок проведення санітарного нагляду (медичного контролю) в військово-медичних установах і підрозділах.

31. Гігієнічні вимоги до одягу, взуття і спорядження військовослужбовців.

32. Вимоги статутів, наказів і настанов до збереження здоров'я, загартування і особистої гігієни військовослужбовців.

33. Організація і порядок лазнево-прального обслуговування особового складу військ.

34. Предмет і задачі гігієни військової праці. Гігієнічні вимоги до організації і проведення робіт в умовах впливу професійних шкідливих чинників.

35. Особливості проведення медичного контролю та санітарного нагляду в авіаційних та військово-морських частинах Збройних Сил України.

36. Санітарний нагляд (медичний контроль) за умовами праці військовослужбовців, які працюють у сфері впливу шкідливих чинників.

14.Рекомендована література

Основна (базова)

1. Конституція України.
2. Статут ЗС України.
3. Воєнна доктрина України, затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 року №555/2015.

4. Методичний посібник з основних питань організації медичного забезпечення Збройних Сил України: Метод. посібник / М.І. Бадюк, В.А. Баркевич, О.Ю. Булах [та ін.] – К.: ДООЗ МО України, 2006. – 499 с.
5. Організація медичного забезпечення військ: підручн. для студ. вищ. мед. закл. освіти України III – IV рівнів акредитації / За ред. проф. Паська В.В. – К.: «МП Леся», 2005. – 430 с.
6. Організація медичного забезпечення збройних сил країн НАТО: Навч. посібник / О.О. Сохін, О.В. Ричка, О.Ю. Булах та ін.; За ред. В.Д. Юрченка, В.В. Вороненка. – К., 2006. – 368 с.
7. Принципы и политика медицинского обеспечения НАТО. – Режим доступу: <http://pandia.ru/text/80/084/5177.php>.
8. Про військово-медичну доктрину України: парламентські слухання. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/zakon/new/par_sl/sl2005115.htm.
9. Закон України 4004-ХІІ від 24.03.99 р. «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
10. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» №1645-ІІІ від 06.04.2000 р.
11. Указ Президента України №400 від 06.04.2011 р. «Про затвердження Положення про державну санітарно-епідеміологічну службу України»
12. Постанова КМ України від 29.03.2002 № 426 “Про норми харчування військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань”.
13. Постанова КМ України від 28.10.2004 № 1444 “Про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час” // Офіційний вісник України від 19.11.2004. - 2004. - № 44.- С. 39. - Ст. 2887.
14. Наказ МОЗ від 12.05.2010 р. №400 Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»// Офіційний вісник України від 16.07.10 .-№ 51.- Стор.99, Ст.1717.
15. Наказ Міністра оборони України №235 від 10.05.2007 р. «Про затвердження Положення про організацію та здійснення медичного забезпечення Збройних Сил України за територіальним принципом».
16. Наказ Міністра Оборони України N 85 від 29 березня 1994 р. “Про введення в дію Норм витрат на комунальні послуги у Збройних Силах України” (додаток до наказу 3. Норми витрат води на побутові, господарчі та технічні потреби).
17. Закон України 23.12.1997 р. № 771/97-ВР Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 19, ст. 98 зі змінами
18. Постанова Головного державного санітарного лікаря України 07.11.2001 N 139 Державні санітарні правила ДСП 4.4.5.078-2001

Мікробіологічні нормативи та методи контролю продукції громадського харчування

19. Постанова КМ України від 8 листопада 2000 р. № 1662 Перелік професійних захворювань

20. Наказ МОЗ України 04.06.2007 № 294 Про затвердження Державних санітарних правил і норм "Гігієнічні вимоги до влаштування та експлуатації рентгенівських кабінетів і проведення рентгенологічних процедур

21. Наказ МОЗ України 08.04.2014 р. № 248 Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу».

22. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97); Державні гігієнічні нормативи. - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998.- 121с.

23. Наказ МОЗ України від 08.06.2015 № 325 Державні санітарно-протиепідемічні правила і норми щодо поводження з медичними відходами // Офіційний вісник України від 08.09.2015 — 2015 р., № 69, стор. 297, стаття 2298, код акту 78316/ 2015

24. Наказ МОЗ України 11.08.2014 № 552 Державні санітарні норми та правила Дезінфекція, передстерилізаційне очищення та стерилізація медичних виробів в закладах охорони здоров'я // Офіційний вісник України від 30.09.2014 — 2014 р., № 76, стор. 74, стаття 2163, код акту 73989/2014.

25. Наказ МОЗ України від 21.09.2010. № 798 Про затвердження методичних рекомендацій "Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу"

26. Військова гігієна (загальні питання): Підручник / Хижняк М.І., Бідненко Л.І., Якимець В.М., Власенко О.М., Іващенко С.М., Устінова Л.А. – К.: УВМА, 2011. - 528 с.

27. Військова гігієна (гігієна праці в окремих видах та родах військ)): Підручник / Хижняк М.І., Бідненко Л.І., Якимець В.М., Власенко О.М., Устінова Л.А., Іващенко С.М., Гаврилко Є.В. – К.: УВМА, 2011. - 402 с.

28. Загальна гігієна (за ред. проф. Є.Г. Гончарука). – Київ.: Вища школа, 1995. -551с.

29. Міжнародні медико-санітарні правила (Женева, 23 травня 2005 р.)

30. Керівництво з медичного забезпечення Збройних Сил України. - Київ, 2014. – 595 с.

31. Никберг И.И. Гигиена больниц. - Киев, Здоров'я, 1993. - 261с.

32. Пашко К.О., Хижняк М.І., Щербань А.М., Кондратюк В.А., Крицька Г.А., Нарожнов В.В. Військова гігієна з гігієною при надзвичайних ситуаціях (Підручник). - К.: Тернопіль, Укрмедкнига, 2005. – 312с.

33. Ципріян В.І., Аністратенко Т.І., Білко Т.М. та інш. Гігієна харчування з основами нутриціології / Під редакцією проф. В.І. Ципріяна.- К.: Здоров'я, 1999. - 568 с.

34. Крушельницький О.Д., Хижняк М.І. Санітарно-епідеміологічне забезпечення багатонаціональних Збройних Сил (БЗС) при здійсненні місій в мирний час і на ТВД // Проблеми військової охорони здоров'я. Збірник наукових праць УВМА. - Вип. 12. - 2002. - С. 65 – 70.

35. Комунальна гігієна (за ред. академіка Е.Г. Гончарука). – Київ: Здоров'я, 2003. – 369 с.

36. Хижняк М.І., Бідненко Л.І. Екологія. (За ред. проф. М.І. Хижняка). – Київ, 2003. – 400с.

37. Організація медичного забезпечення військ: Підруч. Для студ вищ.мед.закл. освіти України III-IV рівнів акредитації/ За редакцією проф.Паська В.В.- К.: «МП Леся», 2005. - 430с

38. Бадюк М.І., Нарожнов В.В., Іванов С.В.Котуза А.С. Організація і особливості проведення медичної розвідки на засадах ризик-орієнтовного підходу // Метод.реком. - К.: Вид. МО України, 2005. - 79с.

39. Хижняк М.І., Крушельницький О.Д., Бідненко Л.І. Військова гігієна та військова епідеміологія. Навчальний посібник .- К.: УВМА, 2008.- 740с.

40. Радіаційна гігієна: Підручник для лікарів інтернів та лікарів-слухачів / В.О Мурашко, Мечев А.С.,В.Г.Бардов, та інші. – Вінниця: Нова книга, 2013. – 376 с.

41. Військова екологія: Підручник / Хижняк М.І., Бідненко, Рожков Г.С., Устінова Л.А., Іванько О.М. – К.: УВМА, 2012. - 660 с.

Допоміжна

1. Про утворення Військово-цивільного координаційного штабу медичної допомоги. Спільний наказ МОУ, МОЗУ, МВСУ, СБУ, НАМНУ від 13.05.2015 року № 207/272/556/311/34. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0647-15>.

2. Санітарні втрати військ при різних ситуаціях їх застосування із урахуванням ізольованої та комбінованої дії різних уражаючих факторів: метод. посібник. – Х., 2007. – 104 с.

3. Інноваційний підхід в організації роботи військово-мобільних госпіталів в зоні АТО. – Режим доступу: <http://www.nmpu.com.ua/news/1530--innovacijnij-pidkhid-v-organizaciji-roboti-vijsykovovo-mobilnyih-gospitaliv-v-zoni-ato/>.

4. Керівництво з експлуатації медичної та санітарної техніки у Збройних Силах України: Методичні вказівки / Сирота П.С., Голуб А.Г., Трохимчук В.В. [та ін.]. – К.: УВМУ МО України, 2003. – 135 с.

5. Керівництво по роботі баз зберігання медичного майна, центрів формування медичного майна непорушного запасу та медичних складів Міністерства оборони України: Методичні вказівки / Сирота П.С., Трохимчук В.В., Рибальченко М.С. [та ін.]. – Чернівці: ТОВ „Вид-во „Наші книги”, 2007. – 400 с.

6. Про затвердження Збірника описів комплектів медичного майна для військових частин та закладів Збройних Сил України і Порядку

переформування комплектів медичного майна. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 30.06.2015 року № 03.

7. Про затвердження Положення про військово-медичні центри Збройних Сил України. Наказ Міністра оборони України від 20.02.2008 р. № 59.

8. Про затвердження Тимчасового переліку та обсягів медичного майна для надання медичної допомоги і лікування поранених та хворих на особливий період. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 03.07.2015 року № 25

9. Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>

10. Керівництво з медичного забезпечення ЗС України” затверджено наказом начальника Генерального штабу – Головнокомандувача ЗС України від 26.12.2013 року № 317

11. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 11.02.2019 р. № 60 «Про затвердження Настанови з медичного забезпечення Збройних сил України на особливий період»

12. Наказ МО України від 08.05.2019 № 220 Про затвердження Положення про функціональну підсистему запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків у підпорядкованих організаціях, на підвідомчих об'єктах і територіях Міністерства оборони України єдиної державної системи цивільного захисту

13. Наказ Міністерства оборони України від 16.07.1997 № 300 Про затвердження Положення про військове (корабельне) господарство ЗС України // “Офіційний вісник України” 1997, число 52, стор.202

14. Спільний Наказ МО та МОЗ України від 07.02.2018 р. № 49/180 «Про визначення механізму надання вторинної (спеціалізованої) і третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги військовослужбовцям, які беруть участь в антитерористичній операції».

15. Медичне забезпечення антитерористичної операції: науково-організаційні та медико-соціальні аспекти : збірник наукових праць / за заг. ред. академіків НАН України Цимбалюка В. І. та Сердюка А. М. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 316 с

16. Досвід організації санітарно-гігієнічного та протиепідемічного забезпечення військ (сил) під час проведення антитерористичної операції (Операції Об'єднаних Сил) А.М. Сердюк, І.П. Хоменко, І.А. Лурін [та ін.] Монографія. 2019 280с.

17. Медичне забезпечення Збройних Сил України під час антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей: Монографія Хоменко І.П., Лурін І.А., Цимбалюк В.І., Жаховській В.О., Лівінський В.Г., Галушка А.М., Гуменюк К.В., Швець А.В., Іванько О.М. К.: Видавництво Людмила, 2020. В 3 частинах.

Інформаційні ресурси

Перелік ресурсів інформаційно-телекомунікаційної мережі «Інтернет» для освоєння дисципліни:

1. http://library.nlu.edu.ua/BIBLIOTEKA/INTERNET/R_4.htm - сайти наукових бібліотек України;
2. <http://www.library.gov.ua/> - сайт Національної медичної бібліотеки України;
3. <http://www.ligazakon.ua/ru/> - законодавча база України;
4. <http://www.mil.gov.ua/> - сайт Міністерства оборони України;
5. <http://www.nbu.gov.ua/> - сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського;
6. <http://www.zepelin-mobile.de/>. – ZEPPELIN MOBILE SYSTEME GMBH.
7. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws> - Законодавство України.
8. <http://www.moz.gov.ua/ua> - сайт Міністерства охорони здоров'я України;
9. <https://www.phc.org.ua> – Центр Громадського Здоров'я
10. <http://www.menr.gov.ua/> - сайт Міністерство екології та природних ресурсів України
11. <http://www.dsns.gov.ua/> - сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій
12. Військово-медична доктрина України. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Військово-медична_доктрина_України
13. <https://www.who.int/ru>
14. <https://www.euro.who.int/ru/home>
15. <https://soic.in.ua/base/page1>
16. <https://www.cdc.gov/>

15. Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
– Загальна тактика – Організація медичного забезпечення військ – Управління повсякденною діяльністю медичної служби	– Військово-польова хірургія; – Військово-польова терапія; – Військова фармація; – Військова епідеміологія; – Військова токсикологія, радіологія та медичний захист

16. Глосарій

Санітарне та епідемічне благополуччя населення - це стан здоров'я населення та середовища життєдіяльності людини, при якому показники

захворюваності перебувають на усталеному рівні для даної території, умови проживання сприятливі для населення, а параметри факторів середовища життєдіяльності знаходяться в межах, визначених санітарними нормами;

Середовище життєдіяльності людини (далі - середовище життєдіяльності) - сукупність об'єктів, явищ і факторів навколишнього середовища (природного і штучно створеного), що безпосередньо оточують людину і визначають умови її проживання, харчування, праці, відпочинку, навчання, виховання тощо;

Фактори середовища життєдіяльності - будь-які біологічні (вірусні, пріонні, бактеріальні, паразитарні, генетично модифіковані організми, продукти біотехнології тощо), хімічні (органічні і неорганічні, природні та синтетичні), фізичні (шум, вібрація, ультразвук, інфразвук, теплове, іонізуюче, неіонізуюче та інші види випромінювання), соціальні (харчування, водопостачання, умови побуту, праці, відпочинку, навчання, виховання тощо) та інші фактори, що впливають або можуть впливати на здоров'я людини чи на здоров'я майбутніх поколінь;

Шкідливий вплив на здоров'я людини - вплив факторів середовища життєдіяльності, що створює загрозу здоров'ю, життю або працездатності людини чи здоров'ю майбутніх поколінь;

Безпечні умови для людини - стан середовища життєдіяльності, при якому відсутня небезпека шкідливого впливу його факторів на людину;

Сприятливі умови життєдіяльності людини - стан середовища життєдіяльності, при якому відсутній будь-який шкідливий вплив його факторів на здоров'я людини і є можливості для забезпечення нормальних і відновлення порушених функцій організму;

Санітарно-епідемічна ситуація - стан середовища життєдіяльності та обумовлений ним стан здоров'я населення на певній території в конкретно визначений час;

Державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти (далі - санітарні норми) - обов'язкові для виконання нормативно-правові акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, що встановлюють медичні вимоги безпеки щодо середовища життєдіяльності та окремих його факторів, недотримання яких створює загрозу здоров'ю і життю людини та майбутніх поколінь, а також загрозу виникнення і розповсюдження інфекційних хвороб та масових неінфекційних захворювань (отруєнь) серед населення;

Вимоги безпеки для здоров'я і життя людини - розроблені на основі медичної науки критерії, показники, гранично допустимі межі, санітарно-епідеміологічні нормативи, правила, норми, регламенти тощо (медичні вимоги щодо безпеки для здоров'я і життя людини), розроблення, обґрунтування,

контроль і нагляд за якими відноситься виключно до медичної професійної компетенції;

Небезпечний фактор - будь-який хімічний, фізичний, біологічний чинник, речовина, матеріал або продукт, що впливає або за певних умов може негативно впливати на здоров'я людини;

Санітарні та протиепідемічні (профілактичні) заходи (далі - санітарні заходи) - комплекс організаційних, адміністративних, інженерно-технічних, медичних, нормативних, екологічних, ветеринарних та інших заходів, спрямованих на усунення або зменшення шкідливого впливу на людину факторів середовища життєдіяльності, запобігання виникненню і поширенню інфекційних хвороб і масових неінфекційних захворювань (отруень) та їх ліквідацію;

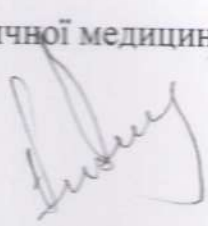
Державна санітарно-епідеміологічна експертиза - це вид професійної діяльності органів державної санітарно-епідеміологічної служби, що полягає у комплексному вивченні об'єктів експертизи з метою виявлення можливих небезпечних факторів у цих об'єктах, встановленні відповідності об'єктів експертизи вимогам санітарного законодавства, а у разі відсутності відповідних санітарних норм - в обґрунтуванні медичних вимог щодо безпеки об'єкта для здоров'я та життя людини;

Висновок державної санітарно-епідеміологічної експертизи - документ установленої форми, що засвідчує відповідність (невідповідність) об'єкта державної санітарно-епідеміологічної експертизи медичним вимогам безпеки для здоров'я і життя людини, затверджується відповідним головним державним санітарним лікарем і є обов'язковим для виконання власником об'єкта експертизи;

Об'єкт державної санітарно-епідеміологічної експертизи - будь-яка діяльність, технологія, продукція та сировина, реалізація (функціонування, використання) яких може шкідливо вплинути на здоров'я людини, а також діючі об'єкти у випадках, коли їх шкідливий вплив встановлено в процесі функціонування (використання), а також у разі закінчення встановленого терміну дії висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи;

Провідний лектор:

Професор кафедри військово-профілактичної медицини
д.мед.н., професор
працівник ЗС

М.І.ХИЖНЯК